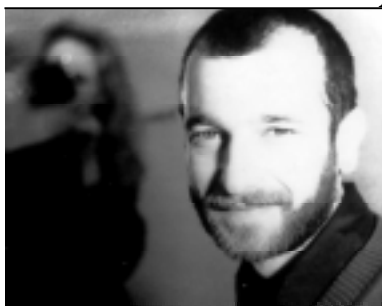

Алег Дашкевіч



...беларусы на гэтай газеце не ядуць,
беларусы яе ЧЫ-ТА-ЮЦЬ...

Настальгія па «Нашай Ніве»

«НН»-1

— О-ба-на! — Старэйшы прапаршчык выхапіў газету з рук байца Н., задаволена пасьміхнуўся, глянуў на першую старонку і зрабіў твар сур'ёзным, як у лейтэнанта. — Таварыш баец, прапаную вам слухаць мяне, і слухаць уважліва. Салдат увогуле, а баец спецназу Узброеных сілаў перадусім, мусіць думаць выключна пра пастаўленую камандзірам задачу... Вы дзе ёсьце? — слухна, не чакаючы адказу, працягваў прапаршчык, — вы на палігоне. На палігоне, а не ў хаце-чытальні. А гэта што? Зноў газеткі апазіцыйныя? Прапаршчык пераможна, як доказ, трымаў у

сваіх шахтарскіх лапах чарговы нумар «Нашай Нівы».

Баец Н. пахмурна пазіраў на свайго камандзіра і маўчаў.

— У байца элітнага вайсковага злучэння мусіць быць адна газета – Вайсковы Статут, а вы тут невядома чым мазгі размякчяце. На агнявую крокам руш! – скамандаваў прапаршчык.

Баец Н. павярнуўся і, сплюнуўшы, пасунуўся на агнявую пазіцыю.

— Ат, кус-с-сяра, бля, — цадзіў баец скрозь зубы, – сочыць ён за мной ці што, ужо трэці нумар пачытаць не дае. Крадзеца, бы тхор. «Мазгі размякчяце» – бац-цінак, – перакрывіў баец Н. прапаршчыка. – Трэба ж так лапухнуцца. Як не заўважыў?.. – злаваў баец на прапаршчыка. – Нават першую старонку разгледзець як сьлед ня даў.

Прапаршчык дачакаў, калі баец Н. дойдзе да пазіцыі свайго аддзелу, ухмыльнуўся і пачаў гартаць старонкі, разглядаючы фотаздымкі.

Ён запаў на гэтую газету зусім выпадкова, адабраўшы у байца Н. нумар «Нашай Нівы» з апавяданьнем пра беларускую мову і настаўніцу, што яе выклдала. Ад няма чаго рабіць, пачаў яго чытаць, пакуль калыхаўся ў кабіне вайсковага «газіка», у часе маршу на вучэньні.

Настаўніца гэтая кранула самым радыкальным чынам ягонья раз і, здавалася, назаўсёды ўзьведзеныя жыцьцёвыя бастыёны. Ён ня раз згадваў ейны вобраз падчас вучэньняў. Праз гэта ён і белмову перастаў зьневажаць.

А яшчэ, яму дужа падабаліся «сабакі і гражданы». Вось і цяпер прапаршчык пачаў з апошняй старонкі: «Дамовіліся граждан з сабакам ісьці глядзець оскараносныя фільмы...»

— Што чытаем, прапаршчык? — за колькі метраў ад яго, шпаркім крокам, зьлёгка нахіліўшыся ад ветру, у кірунку каманднага пункту ішоў камандзір брыгады.

— Не чытаю, так, забраў вась у байца Н. апазіцыйную прэсу. Прапаршчык зьбянтэжана працягнуў «НН» палкоўніку. Той на хаду ўзяў газету, кінуў на яе вокам, і рушыў далей.

«Вызваленчы паход генерала Булак-Балаховіча», — прачытаў загаловак...

Палкоўнік дачытаў тэкст і яшчэ раз глянуў на фотаздымак. На яго, разам са сваімі папличнікамі, глядзеў хударлявы, вусаты афіцэр, рука якога ляжала на эфесе шаблі, укладзенай у похвы.

— Час быў — не пазайздросьціш, — падумаў палкоўнік. Круціла людзей, ламала... Але скончыў генерал, як мае быць. На кані.

Побач адзіночнымі і чэргамі гучалі стрэлы, падалі і ўзьнімаліся мішэні. Трасеры ярка крэсьлілі свае кароткія шляхі ў прасторы шарай гадзіны.

— Наўрад ці мне так пашанцуе, — падумаў ветэран сьпецназу. Афганістан, Таджыкістан, Баку, Тбілісі... Гэта не Мазыр з Пінскам.

Для Ахмад Шаха ягоны Пандшэр быў — што для нас Палесьсе... «Жураўлі на Палесьсе ляцяць», — нечакана прыйшлі на памяць некалі чутыя радкі... «Прыляцелі ўжо, дзякуй Богу... Ці ня позна толькі», — падумаў палкоўнік.

Камбрыг пакінуў КП, выйшаў на агнявую, узяў у байца Н. АКС і кароткімі чэргамі, у асаблівы спосаб, па два патроны, адна за адной, заваліў усе мішэні. Пасьля, паклаў іх яшчэ раз, і яшчэ, з ледзяной асьцервянеласьцю прыгаворваючы паўзабытыя ўжо савецкія лозунгі:

— Кожную кулю ў цэль. Наша цэль — камунізм.

За ім напружана і здзіўлена сачылі падначаленыя. Спустошыўшы магазін, палкоўнік аддзяліў яго ад аўтамата, перакінуў затвор і націснуў на спуск. Ціўкнуў баёк. Ад распаленай аўтаматнай рулі падымаўся шызы дымок.

Адшукаўшы вачыма байца Н., палкоўнік перадаў яму АКС, затым, гледзячы, як паціху ажываюць мішэні, змрочна паўтарыў: «Кожную кулю ў цэль».

«НН»-2

Хуткасны ліфт спыніўся на лічбе 21. Дырэктар увайшоў у кабінет і адразу рушыў да панарамнага вакна. Так ён пачынаў свой працоўны дзень заўжды – гэта, можна сказаць, быў ягоны традыцыйны сакральны абрад сустрэчы раніцы. Што можа быць больш хвалючым, чым азіраць Места, пра якое марыў і дзе здолеў застацца, з птушынае вышыні. Унізе, па магістралі, амёбамі сноўдалі аўтамабілі, постаці людзей-чалавечкаў ледзь угадваліся на шэрым асфальце.

Ён скарыў гэты горад, узяў яго ня прыступам, але аблогай, ня сілай, але хітрасьцю, і цяпер, як пераможца, азірае Места з вышыні дваццаць першага паверху – нават кіраўнік гэтага краю не ўзьбіраўся так высока. Але не хапала чагосьці апошняга — унутранае раўнавагі, каб бачаная ім карціна набыла закончанасьць...

Яшчэ з хвіліну дырэктар глядзеў на панараму Менску, пасьля выклікаў сакратарку і папрасіў прынесці каву і ранішнюю прэсу.

— Што з «МАЗамі», — запытаў ён свайго супрацоўніка па сотовым тэлефоне, расшпіліўшы верхні гузік пінжака і зручна ўладкаваўшыся ў скуруны дырэктарскі фатэль.

— Тры Масква забрала, тры Кіеў, адзін Вільнюс, на падыходзе казахі, — бадзёра рапартаваў голас са слухаўкі.

Сакратарка прынесла каву, ён паспрабаваў сербануць, але апёкся, адсунуў філіжанку ў бок і ўзяўся за прэсу. Таго, што зацікавіла б яго, не сустракалася, і стос прагледжаных газетаў хутка рос.

Але ўзяўшы чарговую, дырэктар запыніўся, адна за адной перагарнуў колькі старонак і зноў адкрыў першую. Тыднёвік «Наша Ніва».

«Першая беларуская газета», – па інерцыі прачытаў ён радок пад назовам.

Пасьля залез у кішэню, дастаў і расправіў блакнотны аркушык. На ім было напісана: «Менск з птушынае вышыні».

Словы гэтыя былі назовам артыкулу на старонцы тыднёвіка, які ён заўважыў у руках жанчыны, што хавалася ад сьпёкі пад парасонам суседняга століка ў кавярні «Блюз».

Найперш, гэта ён памятае дакладна, ягоную ўвагу прыцягнуў менавіта назоў артыкулу. Дырэктар толькі-толькі заняў свой цяперашні офіс, і ўсё ня мог надыхацца заваконным краявідам. Хіба не палову працоўнага дня ён праводзіў каля панарамнага вакна.

Прыемная жанчына, выпадкова заўважаны тэкст, ягонья развагі — усё змяшалася ў адно, справакавала да дзеяння, якое мусіла б у чарговы раз зазначыць ягоную перавагу над месьцічамі, а перадусім — над гэтай выпадкова сустрэтай жанчынай. Чаму менавіта над ёй, дырэктар сам ня здолеў бы растлумачыць. «Менск з птушынае вышыні», — навязьліва круцілася ў галаве. Яму надта карцела зірнуць на гэтую жанчыну з вышыні свайго офісу.

— Ну, і якая ж птушка даляціць да сярэдзіны Менску, — паспрабаваў ён пажартаваць.

Жанчына адарвалася ад газеты і ўпэўніўшыся, што зьвярнуліся да яе, лёгка, выкшталцонным рухам, падняла вышэй на лоб супрацьсонечныя акуляры, адкрыўшы прыгожыя, дапытлівыя вочы. І сваім адказам, прымусіла яго засоўгацца на крэсьле.

— Менск не Дняпро, тут Няміга, і лётаюць не да сярэдзіны, а ў глыб...

Ён прамаўчаў, а жанчына вярнулася да тэксту.

Ёй было каля трыццаці: прыемная, злёгка загарэлы твар, разумныя вочы... Ня з тых, што таўкуцца ў модных крамах, скачуць у фітнес-цэнтрах альбо гойсаюць на джыпах «папікаў». З тымі праблемаў не было, ён лёгка валіў іх на лапаткі ў простым і няпростым сэнсах, бо ведаў усе магчымыя іхнія паролі. Гэтая была іншай.

Ня тое, каб дырэктар баяўся такіх. Не. Але заўжды адчуваў іхнюю перавагу, злаваў, бывала, брутальна нападаў на іх, і ад таго прайграваў яшчэ болей...

Яны лёгка і нязмушана адбівалі ягонья наскокі і падкопы. Яны былі нібы вышэйшы кшталт, арыйскае раса Места — патомныя, пародныя Мянчанкі.

Жанчына тым часам пачала складваць газету. Набраны тлустым шрыфтам загалолак, што прыцягнуў ягоную ўвагу, махнуў папяровым крылом і закрыўся.

«Першая беларуская газета». Пасьпеў ён заўважыць радок пад назовам выданья. Дырэктар хуценька, каб не забыць, запісаў на аркушыку: «Менск з птушынае вышыні».

— Давайце дружыць, — ягоная фраза не прымусіла яе спыніцца.

— Давайце, — адказала яна, — толькі, на жаль, мне тэрмінова трэба даляцець да Нямігі. Не сярдуйце, калі ласка.

Дырэктар дапіваў каньяк і глядзеў, як яна выйшла з-пад ценю парасону на сонечнае святло, перайшла вуліцу і растала ў натоўпе.

Ён адмыслова купіў тыднёвік у бліжэйшым шапіку, але тады пагартаць яго адразу не паспеў, бо сьпяшаўся... Глынуўшы астылае кавы, дырэктар стаў засяроджана праглядаць старонкі, вышукваючы патрэбны тэкст.

Ім рухала прага спазнаць інтарэсы «мянчанкі», так ён яе назваў, але колькі ні гартаў — усё марна, артыкулу з такой назвай знайсці не ўдавалася. Тады дырэктар пачаў гартаць падшыўку, якую загадаў знайсці сакратарцы. Яму мроілася, што, прачытаўшы той артыкул, ён здолее знайсці пароль да «мянчанкі» і тым самым, нарэшце, паставіць кропку ў заваёве Места. Але тэксту не было. Ад нецярплівасьці і раздражнёнасьці дырэктар заёрзаў у сваім фатэлі.

Адклаў чарговы прагледжаны нумар, але неўзабаве вярнуўся да яго. На апошняй старонцы кінулася ў вочы аб'ява: «Гэты нумар выйшаў дзякуючы ахвяраваньню спадара...»

Ён перачытаў аб'яву некалькі разоў. Калі зайшла сакратарка, дырэктар загадаў зрабіць падпіску на «НН» і вылучыць рэдакцыі дапамогу.

— Калі ласка, пазначаную суму ў рэдакцыю тыднёвіка «Наша Ніва».

— Рэкламай? — запытала сакратарка.

— Гатоўкай, і бяз лішняга шуму. Вы ж ведаеце цяперашні час. Няхай будзе пазначана — ад спадара ZET... І яшчэ пытаньне, гэта ўся падшыўка?

— Не, — адказала сакратарка, толькі за апошнія некалькі гадоў, а ранейшую студэнты па асобніках расьцягалі, прынамсі, так мне патлумачылі ў бібліятэцы.

Праз нейкі час, за вячэрай у «Старым Млыне», дырэктар, праглядаючы новы нумар «НН», на апошняй старонцы заўважыў знаёмую рамку: «Гэты нумар выйшаў дзякуючы ахвяраваньню сп. ZET».

Ён задаволена ўсьміхнуўся і глынуў з келіха «Karlsberg». Пра «Менск з птушынае вышыні» дырэктар стараўся ня згадаць.

